

Innst. O. nr. 66

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 37 (2004-2005)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffelova (eige straffebod om kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

Justisdepartementet gjer i denne proposisjonen framlegg om å utforme eit eige straffebod om kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn. Straffelova § 204 omhandlar i dag både pornografi som gjer bruk av barn, og annan pornografi. Framlegget følgjer opp oppmodingsvedtaket som Stortinget gjorde 16. juni 2003 (vedtak nr. 521). Føremålet med å regulere dei to formene for kjønnslege skildringar kvar for seg, er å tydeleggjere at det materialet det er tale om, på fleire måtar skil seg frå kvarandre.

Departementet gjer òg framlegg om å seie uttrykkeleg i den nye føresegna at det å "anskaffe" eller "planmessig" å gjere seg kjend med kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn i rørlege og urørlege bilete, er straffbart.

1.2 Omgrepet barnepornografi og den lovtekniske reguleringa

"Kjønnslege skildringer i rørlege og urørlege bilder hvor det gjøres bruk av barn" blir i dag omtala som barnepornografi. Med "barn" blir meint "personer som er eller fremstår som under 18 år".

Ei skriftleg framstilling av barn som deltek i seksuelle aktivitetar, er det ikkje straff etter § 204 første ledd bokstav d for å inneha. Framstillinga kan likevel vere pornografi, som det vil vere straffbart til dømes å selje eller utbreie på annan måte. Men føresegna set òg straff for nokre handlemåtar som er straffri der-

som dei gjeld annan pornografi. Det gjeld til dømes for å overlate barnepornografi til vaksne.

Straffelova § 204 første ledd bokstav f femner om noko meir enn kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn, og annan pornografi, ved at føresegna gjeld "fremstilling av rørlege og urørlege bilder med seksuelt innhold" og set straff for den som får nokon under 18 år til å la seg avbilde som ledd i ei slik framstilling av kommersiell art.

Departementet er samd i at kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn, på fleire vis skil seg frå den pornografien som elles er regulert i straffelova § 204. Sjølv om kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn ofte skildrar grove seksuelle overgrep, er ikkje det eit vilkår for at materialet skal reknast som barnepornografi. Å gjere det til eit vilkår at materialet må skildre slike seksuelle overgrep, ville gjere området for det straffbare for snevert.

Samla sett finn departementet at det er god grunn til å skilje ut slikt materiale frå § 204. Departementet legg særleg vekt på at eit skilje kan få betre fram at slikt materiale er noko anna enn andre straffbare kjønnslege skildringar. Departementet er jamvel samd i at ei oppdeling vil gje to paragrafar som kvar for seg er lovteknisk enklare enn den gjeldande § 204, og ser alt i alt det som ein føremon.

På bakgrunn av oppmodingsvedtaket har departementet vurdert om ei kopling til overgrep mot barn bør takast inn i sjølve lovteksta. Departementet vil likevel ikkje foreslå ei slik utforming, av di ho kan gje tolkingsproblem og skape fare for at straffebodet får for lita rekkjevidde. Departementet ser det som klårt at det ikkje skal vere eit vilkår for å anse materiale som ei kjønnsleg skildring som gjer bruk av barn at det samstundes vert gjort eit seksuelt overgrep mot barnet. Jamvel andre situasjonar kan gje seksuelle assosiasjonar og ut frå samanhengen bli å rekne som straffbart materiale.

Departementet er samd med Kripos i at det straffbare materialet ikkje bør nemna barnepornografi. Departementet legg mest vekt på at omgrepet "barnepornografi" kan gje gale assosiasjonar, og at eit anna omgrep bidrar til å tydeleggjere at materialet skil seg på fleire måtar frå pornografi som ikkje gjer bruk av barn. Departementet foreslår i staden å føre vidare frå gjeldande § 204 bokstav d omgrepet "kjønnslege skildringar hvor det gjøres bruk av barn".

Departementet gjer på denne bakgrunn framlegg om at gjeldande reglar om kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn, blir skilde ut og tekne inn som ny § 204a. Departementet går inn for å samle i den nye paragrafen alle dei reglane som gjeld bruk av barn i kjønnslege skildringar.

1.3 Endring i straffebodet sitt innhald. Bør den nye føresegna uttrykkjeleg nemne alternativet "anskaffer"?

Eitt spørsmål om innhaldet i straffebodet mot kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn som departementet vil ta opp her, er spørsmålet om det bør vere eit særskilt alternativ i gjerningsinnhaldet at nokon "anskaffer" eller utan vederlag gjer seg kjend med kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn.

Straffetruuselen i straffelova § 204 knyter seg ikkje uttrykkjeleg til det å skaffe seg såkalla barnepornografi. Men dei ulike alternativa som blir nemnde i føresegna, har eit dekningsfelt som gjer det vanskeleg å tenkje seg praktiske måtar å skaffe seg slikt materiale på, som ikkje er straffbare. Det kan likevel vere at den er straffri som gjer seg kjend med barnepornografi utan å gje vederlag for det og utan at det fører til innehav av barnepornografien.

Departementet meiner høyringa syner at det er grunn til uttrykkjeleg å nemne omgrepet "anskaffer" i føresegna om kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn. Truleg vil det gjere at straffebodet vil ramme nokre handlemåtar som ikkje vert rekna for innehaving ("besittelse"), men departementet kan ikkje sjå nokon grunn til straffridom her når dei vanlege straffvilkåra er oppfylte. Departementet foreslår difor at "anskaffer" vert teke inn som eit særskilt alternativ i det nye straffebodet.

Departementet har merkt seg fråsegnene frå Kripos og Økokrim om lagring av rørlege og urørlege bilete på såkalla "Temporary Internet Files". Departementet er samd i at berre tilfelle der personar støter på materiale dei ikkje leitte etter, eller der dei mottek uynskt epost (såkalla "spam"), bør falle utanfor føresegna. Departementet foreslår difor at det å gjere seg kjend med slikt materiale planmessig, skal vere omfatta av straffebodet.

1.4 Endringar i området for førehandskontroll av film eller videogram - konsekvensar av grunnlovsvedtaket 30. september 2004

Etter gjeldande rett gjer § 204 fjerde ledd unnatak for film eller videogram som Statens filmtilsyn ved førehandskontroll har godkjent til "ervervsmessig fremvisning eller omsetning".

Departementet foreslår å føre vidare unnatak for førehandsgodkjend film og videogram i lovutkastet §§ 204 og 204a. Departementet vil vurdere om det trengst endringar i samband med at Kultur- og kirkedepartementet legg fram ein proposisjon med forslag til endringar i filmsensuren som følgje av endringa i § 100 i Grunnlova.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

Departementet kan ikkje sjå at framlegget vil ha nokre nemnande økonomiske eller administrative konsekvensar.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Hellen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Linda Cathrine Hofstad og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, viser til den framlagte proposisjonen og til brev fra Justisdepartementet datert 24. januar 2005. Brevet følger vedlagt denne innstillingen.

Komiteen vil vise til at spredning og omsetning av barnepornografi for en stor del foregår på Internett. I løpet av de siste ti årene er antall brukere av Internett mangedoblet, og en antar at antall brukere vil passere en milliard i 2005. I dag finnes over to milliarder sider på Internett, og over halvparten av innholdet er av pornografisk karakter. Som en del av dette finner man en økende mengde barnepornografisk materiale. Komiteen vil peke på at den økte etterspørselen etter denne typen overgrepssbilder på nettet bidrar til at stadig flere barn blir utsatt for overgrep. Overgrepssbilder bidrar dessuten til at seksuelt misbruk av barn alminneliggjøres.

Komiteen vil understreke at ethvert bilde av barnepornografisk karakter er et overgrep mot barn. Selv i tilfeller der fremstillingen viser barn som ikke blir utsatt for seksuelt misbruk på bildet, er selve po-

seringen og eksponeringen svært krenkende for den enkelte. Barnepornografi på nettet representerer en livsvarig krenkelse for ofrene ved at slikt materiale i prinsippet blir liggende på nettet for evig tid.

Komiteen vil vise til at bakgrunnen for Stortingets vedtak 16. juni 2003 om et eget straffebud for barnepornografi, var at dagens pornografibestemmelse har et helt annet formål enn en barnepornografibestemmelse. Pornografibestemmelsen skal beskytte samfunnet mot handlinger en finner umoralsk eller støtende, mens et forbud mot barnepornografi først og fremst skal bidra til å beskytte barn mot seksuelle overgrep. Komiteen mener derfor at en egen lovhjemmel, slik forslaget legger opp til, bedre tydeliggjør at forbud mot overgrepbilder skal bidra til å beskytte barn mot seksuelt misbruk og markerer at barn har et utvidet vern.

Komiteen mener dessuten at en egen lovhjemmel sier klart fra om at all befatning med et slikt materiale medvirker til overgrepene ved å opprettholde et marked, og må anses som et alvorlig lovbrudd.

Komiteen er enig med departementet i at lovteksten ikke bør bruke begrepet "barnepornografi" i og med at dette kan gi gale assosiasjoner.

Komiteen mener bruken av begrepet "kjønnslige skildringer" er lite klargjørende i forhold til alvorret i den type handling det er rettet mot. For offeret handler det om overgrep og rettighetsbrudd som har lite med kjønnslige skildringer å gjøre. Selv i tilfeller der fremstillingen viser barn som ikke er utsatt for seksuelt misbruk på bildet, er selve poseringen og eksponeringen krenkende for den enkelte.

Komiteen mener selve lovteksten bedre må få frem at man her taler om dokumentasjon på overgrep mot barn.

Komiteen vil påpeke at tilsynelatende uskyldige bilder av barn kan bli presentert på en måte som gjør materialet straffbart. Presentasjonsformen kan gjøre at motivet gir seksuelle assosiasjoner, for eksempel ved at det "uskyldige" materialet presenteres sammen med grovere materiale. Komiteen vil i denne forbindelse presisere at det ikke er meningen at færre tilfeller enn etter gjeldende rett skal være omfattet av den nye bestemmelsen.

Komiteen er videre skeptisk til bruk av formuleringen "som gjer bruk av barn". En slik fremstilling gjør barn til et redskap ved en kriminell handling, mens det i realiteten er barnet det begås en ugjerning mot. Barn er ofre for overgrep i disse sakene og det er svært uheldig å gi dem betegnelse som et virkemiddel. Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

"I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 blir det gjort følgende endringer:

Ny § 204a første ledd bokstav a og b skal lyde:

- Den som
- a. produserer, *anskaffer*, innfører, besitter, overlater til en annen eller mot vederlag *eller planmessig* gjør seg kjent med *fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn*,
  - b. *befatter seg med fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn eller fremstillinger som seksualiserer barn på annen måte som nevnt i § 204 første ledd, eller"*

Komiteen vil understreke at med bruken av ordet "fremstilling" mener man at dette rammer enhver fremstilling uansett medium, også tekst. Fremstillinger som er animert, manipulert eller på andre måter kunstig fremstilt, rammes også hvis de viser seksuelle overgrep mot barn eller seksualiserer barn.

Komiteen vil videre presisere at den foreslåtte lovtekst ikke bare skal ramme fremstillinger der det dokumenteres seksuelle overgrep, men også hvor barn fremstilles som et seksualobjekt. Seksualisering av barn kan være fremstillinger der barn blir tvunget til å posere i seksuelt utfordrende posisjoner.

Komiteen er enig med departementet i at det også skal foreligge straffansvar for den som anskaffer og planmessig gjør seg kjent med slike fremstillinger. Dagens lovtekst rammer ikke surfing på Internett der man ser på overgrepbilder uten å laste dem ned, jf. også dom fra Eidsivating Lagmannsrett av 26. september 2002 som slo fast at materiale lagret på såkalte "Temporary Internet Files" på siktedes datamaskin ikke var å anse som besittelse. Dette åpner for at svært mange kan unnsnippe straff, men likevel i stort omfang etterspørre slikt materiale.

Komiteen har merket seg at straffritaksbestemmelsen som ble vedtatt da barnekonvensjonene ble innlemmet i norsk lov, blir videreført i den nye straffebestemmelsen.

Komiteen har merket seg at formuleringen "fremstilling" kan tolkes som også å omfatte kunst. Komiteen vil understreke at for eksempel bøker, tegneserier eller annet som må anses forsvarlig ut fra et kunstnerisk formål, ikke rammes av bestemmelsen.

Komiteen vil vise til at det imidlertid ikke finnes noen straffritaksbestemmelse dersom en ungdom mellom 16 og 18 år tar bilder av seg selv og legger disse bildene frivillig ut på Internett. Komiteen har merket seg departementets brev til komiteen dattert 24. januar 2005 hvor denne problemstillingen er tatt opp og hvor departementet fremhever at straffe-

budet må tolkes med en alminnelig rettstridreservasjon:

"Bestemmelsen mot kjønnslige skildringer som gjør bruk av barn, er ment å beskytte den mindreårige. Det kan i en del situasjoner virke urimelig å skulle straffe den som straffebudet også skal beskytte. Bestemmelsen kan for slike tilfeller bli å tolke innskrenkende ut fra sitt formål."

Komiteen har merket seg at Telenor som internetttilbyder har utviklet et filter for å stenge tilgang til nettsteder som inneholder fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn og/eller fremstillinger som seksualiserer barn. Dette filteret er utviklet etter initiativ fra justisminister Odd Einar Dørum, og i samarbeid med KRIPOS og Redd Barna. Filteret stopper nettsider som KRIPOS anbefaler at skal filtreres bort. Nettsteder som inneholder materiale som nevnt bidrar for det første til å gjøre barnepornografisk materiale tilgjengelig for interesserte, og bidrar slik til nyrekutting til dette markedet. For det andre er disse nettstedene inngangsportaler til mer alvorlig barnepornografisk materiale, og bidrar på denne måten til spredning av dette.

Komiteen er klar over at et filter som ovenfor nevnt kun vil stenge tilgang til nettstedene, og ikke vesentlig bidra til å begrense spredning av barnepornografisk materiale gjennom andre kanaler. Komiteen mener likevel at det vil ha en begrensende virkning på tilgangen, spesielt for nye interesserte.

Komiteen mener at alle internetttilbydere i Norge bør ha et slikt filter, og ber Regjeringen påvirke bransjen for å oppnå dette. Det bør etter komiteens mening etableres en ordning med felles oversikt over nettsteder som det skal nektes tilgang til. Ansvaret for en slik ordning bør tillegges egnet nivå hos justismyndighetene i samarbeid med internetttilbyderne. Komiteen ber Regjeringen følge utviklingen i bransjen nøye. Dersom ikke internetttilbyderne i Norge har et filter som nevnt innen utgangen av 2006, ber komiteen Regjeringen fremme forslag for Stortinget som påbyr dette.

Komiteen mener det er viktig at Nye Kripos' tipstjeneste for å melde fra om seksuelle overgrep mot barn på Internett gjøres bedre tilgjengelig og bedre kjent. Spesielt bør tips om adresser på nettsider inneholdende barnepornografisk materiale og som således bør rammes av et filter, lett kunne meldes inn. Komiteen ser det som viktig at tips fortsatt kan gis anonymt.

Komiteen har merket seg at det ved formidling av barnepornografisk materiale ofte betales med kredittkort både knyttet til anskaffelse av slikt materiale gjennom digitale nettverk og på annen måte. Komiteen ber Regjeringen vurdere å utrede mulighetene for å stoppe bruk av kredittkort på nettsite-

der som tilbyr barnepornografisk materiale, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i straffelova (eige straffebod om kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn)

I

I straffelova 22. mai 1902 nr. 10 vert det gjort følgende endringar:

§ 204 skal lyde:

Den som

- a. utgir, selger eller på annen måte søker å utbre pornografi,
- b. innfører pornografi med sikte på utbredelse,
- c. overlater pornografi til personer under 18 år, eller
- d. holder offentlig foredrag eller istandbringer offentlig forestilling eller utstilling med pornografisk innhold,

straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 år.

Med pornografi menes i denne paragrafen kjønnslege skildringar som virker støtende eller på annen måte er egnet til å virke menneskelig nedverdiggende eller forrående, herunder kjønnslege skildringar hvor det gjeres bruk *av lik*, dyr, vold og *tvang*. Som pornografi regnes ikke kjønnslege skildringar som må anses forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål.

Den som uaktsomt foretar handling som nevnt i første ledd, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder. På samme måte straffes den innehaver eller overordnede som forsettlig eller uaktsomt unnlatte å hindre at det i en virksomhet blir foretatt handling som nevnt i første ledd.

Paragrafen gjelder ikke for film eller videogram som *Medietilsynet* ved forhåndskontroll har godkjent til ervervsmessig fremvisning eller omsetning.

Ny § 204a skal lyde:

Den som

- a. produserer, *anskaffer*, innfører, besitter, overlater til en annen eller mot vederlag *eller planmessig* gjør seg kjent med *fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn*,
- b. *befatter seg med fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn eller fremstillinger som seksuali-*

serer barn, på annen måte som nevnt i § 204 første ledd, eller

- c. forleder noen under 18 år til å la seg avbilde som ledd i kommersiell fremstilling av rørlige og urørlige bilder med seksuelt innhold, eller produserer slike fremstillinger hvor noen under 18 år er avbildet,

straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 år.

Med barn menes i denne paragrafen personer som er eller fremstår som under 18 år.

Den som uaktsomt foretar handling som nevnt i første ledd, straffes med bøter eller med fengsel inntil 6 måneder. På samme måte straffes den innehaver el-

ler overordnede som forsettlig eller uaktsomt unnlater å hindre at det i en virksomhet blir foretatt handling som nevnt i første ledd.

Straffen kan falle bort for den som tar og besitter et bilde av en person mellom 16 og 18 år, dersom denne har gitt sitt samtykke og de to er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

§ 204 annet ledd annet punktum og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

II

Lova trer i kraft straks.

Oslo, i justiskomiteen, den 15. mars 2005

Trond Helleland

leder

Gunn Karin Gjul

ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 24. januar 2005

Ot.prp. nr. 37 (2004-2005) Lov om endringer i straffelova (eige straffebud om kjønnslege skildringer som gjør bruk av barn)

Jeg viser til brev 20. januar 2005 fra Stortingets justiskomite hvor komiteen ønsker Justisdepartementets svar på enkelte spørsmål til forslaget om et nytt straffebud om kjønnslege skildringer som gjør bruk av barn.

Innledningsvis bemerker jeg at komiteens spørsmål gjelder sider ved straffebudet som ikke foreslås endret og som derfor angår gjeldende rett. Departementet foreslår ikke endringer i reglene om hvilket materiale som *innholdsmessig* forstås som kjønnslege skildringer som gjør bruk av barn. Departementet foreslår derimot en utvidelse av hvilke *befatningsmater* med slikt materiale som skal være straffbare. Etter forslaget vil det å "anskaffe" og "planmessig" å gjøre seg kjent med kjønnslege skildringer som gjør bruk av barn, være straffbart etter straffeloven § 204 a første ledd bokstav a. For øvrig innebærer forslaget at de punktene som retter seg mot befatning med kjønnslege skildringer som gjør bruk av barn i gjeldende straffelov § 204, flyttes til den nye bestemmelsen i straffeloven § 204 a og gis en ny systematisk utforming. Denne omstruktureringen innebærer ikke i seg selv noen realitetsendringer.

På bakgrunn av det overnevnte har jeg følgende svar på komiteens spørsmål:

1) Dersom personer mellom 16 og 18 år er enige om å ta bilder av eget frivillig seksuelt samkvem og av hverandre, vil dette både etter gjeldende rett i straffeloven § 204 og etter forslaget til ny § 204 a, isolert sett være straffbar "produksjon" av kjønnslege skildringer i bilder hvor det gjøres bruk av barn. Dette er en konsekvens av at barn i denne sammenhengen er definert som personer som er eller fremstår som under 18 år, jf. gjeldende straffelov § 204 annet ledd annet punktum og forslaget til § 204 a annet ledd. Denne aldersgrensen ble vedtatt ved lov 1. august 2003 nr. 86 i forbindelse med innarbeidningen av barnekonvensjonen i norsk rett.

Frivillig seksuelt samkvem mellom to personer mellom 16 og 18 år er imidlertid fullt lovlig, og straffebudet mot kjønnslege skildringer som gjør bruk av barn, ble ansett å kunne rekke for vidt i enkelte tilfeller for denne aldersgruppen. Samtidig med vedtakelsen av aldersgrensen på 18 år, ble det derfor vedtatt en straffritaksregel i straffeloven § 204 femte ledd, som nå foreslås videreført til ny § 204 a fjerde ledd. Etter denne regelen vil straff kunne "falle bort for den

som tar og besitter et bilde av en person mellom 16 og 18 år, dersom denne har gitt sitt samtykke og de to er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling."

Regelen gir domstolene mulighet til å frita en person for straff etter en konkret vurdering. Personen har derimot ikke noe krav på å bli frifunnet.

Om bakgrunnen for bestemmelsen uttalte departementet (Ot.prp. nr. 45 (2002-2003) Om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeidning av barnekonvensjonen i norsk lov) side 55):

"Departementet mener at det etter forholdene ikke behøver å være straffverdig å ta og besitte private [bilder] dersom den som er avbildet, er mellom 16 og 18 år og har samtykket og de to er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling. Slik kan det være i kjæresteforhold. Det bør derfor være en mulighet for å frita for straff i slike tilfelle, og av hensyn til forutberegnelighet og klarhet bør det gå frem av loven."

Departementet pekte videre på at regelens anvendelsesområde ligner på de forhold som det er tenkt på ved straffritaksregelen i straffeloven §§ 195 og 196 - nemlig unge menneskers rom for å utforske egen seksualitet.

På den annen side kan det ikke helt utelukkes at det å ta og besitte et slikt bilde kan være straffverdig, selv om det foreligger samtykke og den som tar bildet og den som er avbildet er mellom 16 og 18 år og omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling. I disse tilfellene vil straffritak ikke gis.

Avgjørelsen beror på domstolenes skjønn og vurdering i det enkelte tilfellet. Det kan følgelig ikke gis noe generelt svar på justiskomiteens spørsmål.

Også det tilfellet at en kamerat blir bedt om å ta bilder av frivillige seksuelle aktiviteter av samtykkende personer mellom 16 og 18 år, vil kunne omfattes av straffritaksregelen i forslaget til ny straffelov § 204 a fjerde ledd, som tilsvarende nåværende bestemmelse i straffeloven § 204 femte ledd. Forutsetningen er at kameraten er jevnbyrdig i alder og utvikling med dem det blir tatt bilde av. Hvorvidt straffritak skal gis i et enkelt tilfelle, avgjøres av domstolene etter en konkret vurdering.

Dersom en ungdom mellom 16 og 18 år tar bilder av seg selv og legger disse frivillig ut på internett, vil dette rammes av ordlyden både i forslaget til ny straffelov § 204 a første ledd bokstav a og i nåværende bestemmelse i straffeloven § 204 første ledd bokstav d, jf. "produserer". For disse tilfellene finnes det ingen straffritaksregler tilsvarende dem som gjelder når det er en annen jevnaldrende person som tar eller besitter bildet, jf. svarene ovenfor. Alle straffebud

må imidlertid tolkes med en alminnelig rettsstridsreservasjon, det vil si med forbehold for tilfeller som lovgiver ikke mente at skulle omfattes av bestemmelsen. Bestemmelsen mot kjønnslige skildringer som gjør bruk av barn, er ment å beskytte den mindreårige. Det kan i en del situasjoner virke urimelig å skulle straffe den som straffebudet også skal beskytte. Bestemmelsen kan for slike tilfeller følgelig bli å tolke innskrenkende ut fra sitt formål.

Hvorvidt familiebilder av nakne barn rammes av forslaget til nytt straffebud i straffeloven § 204 a, jf. gjeldende bestemmelse i straffeloven § 204, beror på en konkret vurdering av hvorvidt bildene kan sies å være "kjønnslige skildringer". Begrepet ble innført ved lov 11. august 2000 nr. 76, og får ikke noe nytt innhold i lovforslaget som nå er lagt frem. I forarbeidene til lovendringen i 2000 uttaler departementet (Ot.prp. nr. 28 (1999-2000) s. 98-99):

"Begrepet "kjønnslig skildring" kan etter forholdene være mer omfattende når det er barn som er avbildet enn når modellene er voksne. Det avgjørende må være om barn er brukt på en slik måte at det egnet til å gi seksuelle assosiasjoner. Det er ikke et vilkår at barnet er involvert i åpenbare seksuelle situasjoner eller at barnet kan sies å ha deltatt i en seksuell situasjon ved avbildningen."

Det vil følgelig bero på en konkret vurdering av bildets innhold og karakter hvorvidt det vil være straffbart å besitte. Vanlige familiebilder av barn vil ikke oppfattes som egnet til å gi seksuelle assosiasjo-

ner og vil dermed heller ikke være straffbart å befatte seg med.

Grensen for det straffbare er den samme for en profesjonell fotograf som stiller ut bilder av avkledde barn i utstillingen i egen butikk. Det avgjørende er om barnet er brukt på en måte som er egnet til å gi seksuelle assosiasjoner.

2) Spørsmålet om en katalog med barneklær vil bli omfattet av det nye straffebudet og etter gjeldende straffelov § 204, vil bero på de samme vurderinger som nevnt under spørsmål 1.

3) Aldersgrensen på 18 år ble vedtatt allerede i 2003 i samband med innarbeidingen av barnekonvensjonen i norsk lov, jf. lov 1. august 2003 nr. 86. Departementets forslag til ny bestemmelse i straffeloven § 204 a endrer ikke definisjonen av hvem som skal anses som barn i forhold til kjønnslige skildringer som gjør bruk av barn.

Justisdepartementet forstår spørsmål nr. 3 slik at komiteen ønsker informasjon om hvilke aldersgrenser som gjelder i land vi ofte ser hen til i utarbeidelsen av lovforslag. Både dansk, finsk og svensk rett regner i dag personer under 18 som barn i straffebudene om kjønnslige skildringer som gjør bruk av barn, se dansk straffelov § 235, den finske strafflagen 17 kap. 18 § og den svenske Brottsbalken 16 kap. 10 a §.